

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Konst med och för en bred publik

Stiftelsen Pro Artibus är en sakkunnigorganisation för samtidskonst. Vi förvaltar en konstsamling och upprätthåller två utställningsutrymmen: Galleri Elverket i Ekenäs och Sinne i Helsingfors. Vi främjar konstnärlig verksamhet och arbetar med och för en bred publik.

Bild: Anna Estarriola, *Reincarnation alert, the acrobat and the next one to perform*, 2019.
Foto: Ahmed Alalousi

Del 4: Bild och visuellt berättande

Tid: 28.3.2023, kl. 9-16 i Vasa Medborgarinstitutet

Plats: Alma, Kyrkoeshplanaden 15

9.00 - 10.00 *Samtidskonst som utgångspunkt för visuellt berättande*

10.00 - 10.15 Introduktion av dagens verkstad

10.15 - 10.25 Paus

10.25 - 12.00 **Verkstad**

12.00 - 13.00 Lunch

13.00 - 14.00 **Verkstaden fortsätter**

14.00 - 14.15 Paus

14.15 - 15.00 *Socialt lärande och fenomen som utgångspunkt för visuellt berättande*

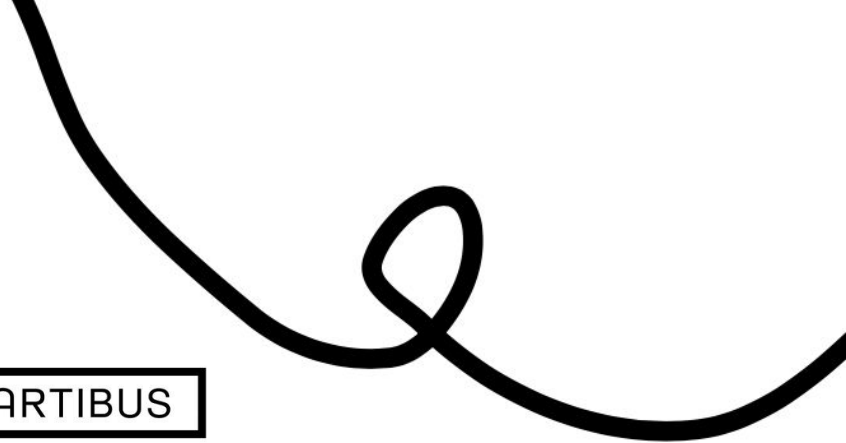
15.00 - 15.15 **Reflektion av verkstad**

15.15 - 15.50 Slutdiskussion

15.50 - 16.00 Feedback och avslutning

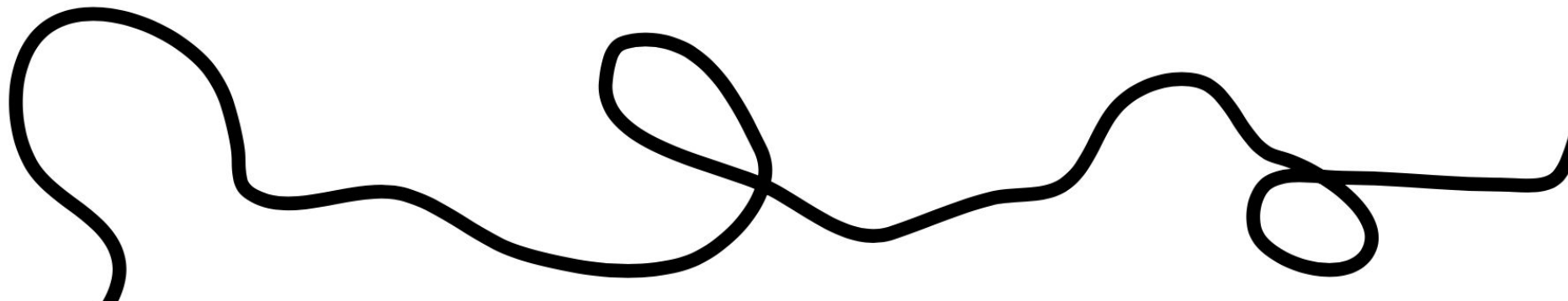
SYDKUSTEN
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

SAMTIDSKONST SOM UTGÅNGSPUNKT FÖR VISUELLT BERÄTTANDE

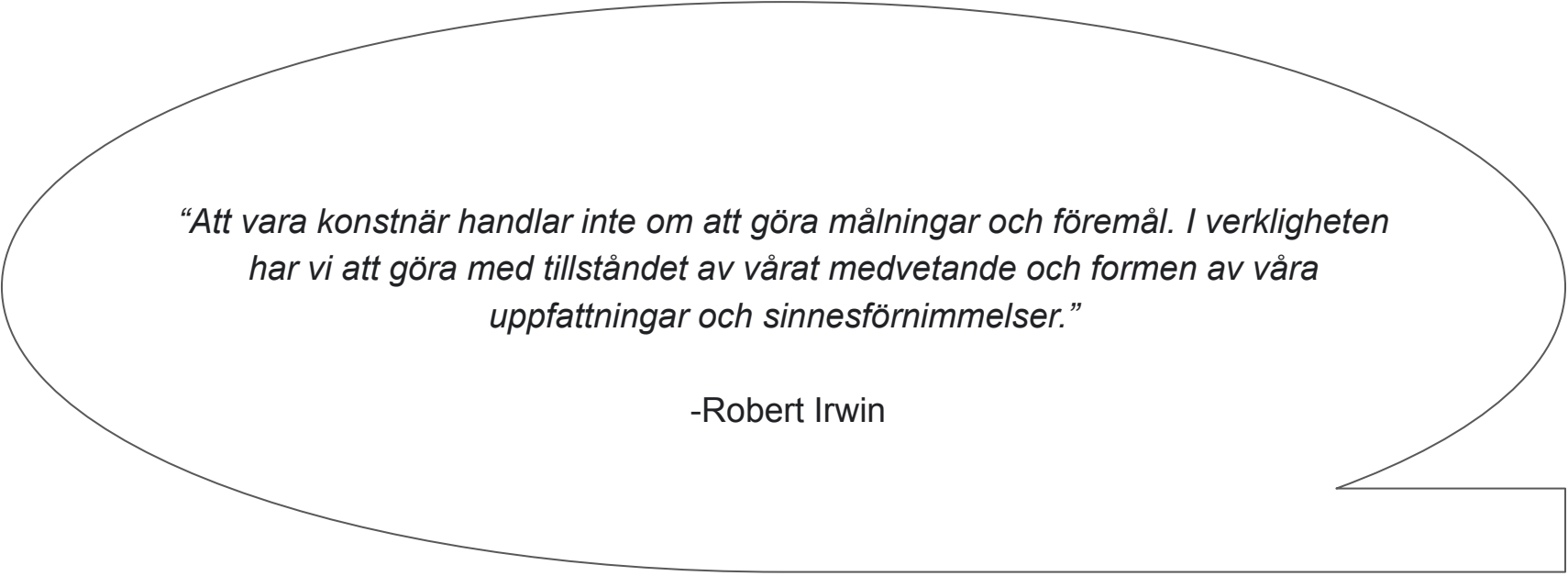
VAD ÄR KONST?

Det är viktigt att som pedagog fundera över vad man själv har för föreställning om vad konst är. Det får nämligen praktiska konsekvenser för hur vi iscensätter en pedagogisk praktik.

Det finns många olika definitioner på vad konst är, men en relativt ny definition av konstabegreppet är den *institutionella definitionen*, som innebär att det som "konstvärlden" (konstnärer, muséer, gallerier, konstvetare etc.) nämner som konst ÄR konst.

Vi kan som pedagoger ha en smalare syn på vad konst är, men vi kan med fördel använda oss av "konstvärlden" i vår undervisning, särskilt gällande samtida konst.

Bendroth Karlsson, M. (2016) Barns möte med konst

“Att vara konstnär handlar inte om att göra målningar och föremål. I verkligheten har vi att göra med tillståndet av vårt medvetande och formen av våra uppfattningar och sinnesförnimmelser.”

-Robert Irwin

Samtidskonst är det begrepp som används för den konst som skapas av konstnärer som är verksamma i dag och som på något sätt skildrar vår samtid.

Kopplingen till samtiden kan också märkas i valet av teknik och sammanhang. Man ska ha i minnet att all nutida konst inte är samtidskonst. Det skapas fortfarande konst som har andra avsikter än att säga något om vår egen tid.

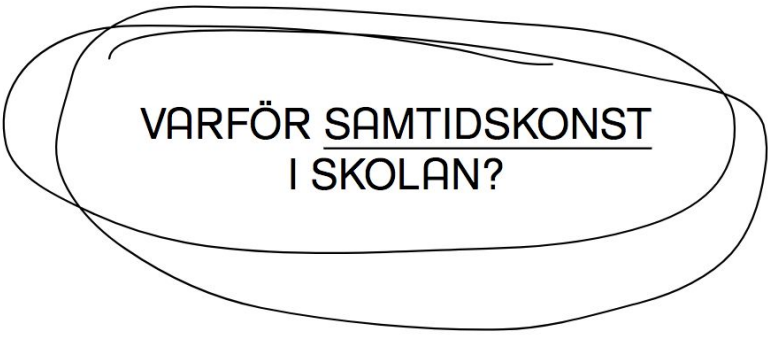
Samtidskonsten tar ofta upp sociala, politiska eller existentiella frågor som berör aktuella företeelser i samhället. Det kan handla om exempelvis migration, identitet, historia, religion, genus, minne, fiktion, urbanisering eller miljö.

Ur "Vad är grejen med samtidskonst? En handbok för nyfikna" (Olsson, Lundmark, Abrahamsson. Kultur i Väst, 2016)

<https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/ku3231-1304641699-128/native/Publikation%20Vad%20är%20grejen%20med%20samtidskonst.pdf>

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Finsk-Nigerianska filosofen Minna Salami nämner att vi inte tar hänsyn till information som kan nås genom konsten. Vi tänker oss; att utöva konst är talang, inte kunskap. Konst lämpar sig dock för att förklara verkligheten, eftersom konsten visar verkligheten från ett perspektiv som kommer inifrån. Konsten utforskar och förklarar därmed vilka vi är. Vi är inte bara rationella och psykiska varelser, vi är också känslomässiga och fysiska varelser. Konst är ett sätt att förstå och förändra verkligheten lika mycket som rationell, konkurrenskraftig kunskap är.
(Salami 2020, 26–27)

A hand-drawn, irregular oval frame made of two overlapping lines, enclosing the title text.

VARFÖR SAMTIDSKONST I SKOLAN?

”..konst har en unik förmåga att ställa frågor om tid och samhälle, etik och moral.”

”Konst tänjer på gränserna, utmanar och får igång våra tankar.”

”Då samtidskonsten ofta också uppfattas och tolkas på olika sätt ligger den i linje med dagens diskussion om hur elevernas demokratiska kompetens ska utvecklas och hur unga kan agera utifrån grundläggande demokratiska värden. Samtidskonsten är ett användbart verktyg i skolan.”

– Peter Holfve (Samtidskonst för lärare och andra intresserade, 2005)

Hur möta samtidskonst?

GENOM ATT SE PÅ, DISKUTERA OCH GÖRA EGEN SAMTIDSKONST!

Till hjälp kan man ta bildanalysen. Den fungerar som verktyg i mötet med konst, både äldre och samtida.

Genom bildanalysen har man möjlighet att börja tolka verket och fundera kring dess budskap. På detta sätt hjälps eleverna på vägen i tankeprocessen och det kan vara enklare att sedan inspireras och arbeta vidare med en bildkonstuppgift i klassrummet.

Nyckel ligger i att ställa frågor, vilket gör att vi tittar efter ordentligt. Men varken läraren eller eleverna behöver ha alla svaren. Vi undersöker tillsammans!

KLASSISK BILDANALYS

1. Denotation

Svara på frågan: Vad ser du? Beskriv allt noggrann, som om du beskrev verket för någon som inte kan se.

2. Konnotation

Hur tolkar du det du ser? Om du vore en del av verket (finnas i bilden) vad hör du? Vad ser du? Hur känns det? VARFÖR?

3. Syfte

Vad handlar verket om? Budskap? Vad försöker konstnären säga?

TILL LÄRAREN: Varför bildanalys?

Genom att titta på och analysera konstverk utvecklar barn sin visuella läskunnighet och sin visuella förståelse vilket är en nödvändig kompetens i den bildtäta värld vi lever i. De lär sig ord och begrepp som kan användas när man samtalar om bilder och konst. Att analysera bilder hjälper barnen att vidga sin uppfattning om verkligheten och ger dem historisk och kulturhistorisk kunskap. Den personliga utvecklingen stöds när barn tränar på att se och upptäcka, på att uttrycka sig verbalt och framförallt på att känna tillit till sina upplevelser som betraktare. Bildanalys hjälper barn att svara på frågorna: **Vem är jag? Hurudan är min kultur? Hurudan är världen omkring mig?**

LÄROPLANEN - Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 1-2:

Att iaktta och tänka visuellt

1. sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder
2. uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar
3. uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

Att skapa bilder

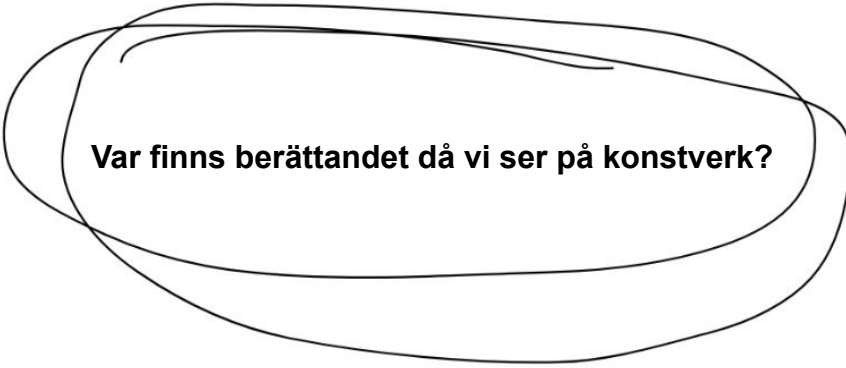
1. uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt.
2. uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra
3. uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder

Att tolka visuell kultur

1. handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder
2. uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen
3. uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

1. handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen
2. stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

Var finns berättandet då vi ser på konstverk?

Bildanalys hjälper barnet i problemlösningsskärpningar och i utvecklandet av självkännedom. Att betrakta ett konstverk och att vidarearbeta det man sett bildar i sig en visuell tolkning/berättelse ihopknutet till egna erfarenheter. Denna berättelse kan behandlas och vidarebearbetas under konstundervisning.

Frågor som stiger fram framför ett konstverk:

- Vem har gjort konstverket?
- Vad är meningen med konstverket? Vad ville konstnären säga?
- Hur är konstverket gjort?
- Varför finns konstverket här?
- Hur förhåller jag mig till konstverket? Finns det något jag känner igen?
- Vad tycker jag om / inte om?
- Varför ser jag på konstverket? Vad är min uppgift som åskådare?
- Om jag skulle ha gjort konstverket, hur skulle jag ha gjort? Skulle jag ändra på något?

och så vidare..

SAMTIDSKONST SOM UTGÅNGSPUNKT FÖR VISUELLT BERÄTTANDE

Kim Simonsson, *Camouflage II*

Praktiskt tillvägagångssätt:

1. Diskutera + definiera (Vad är konst? Vad är en skulptur/målning/installation? osv.)
2. Information om konstnären
3. Introduktion om konstverket + möt konstverket
4. Skulptur(bild)analys
5. Verkstad!

Lärarhandledning som stöd för bildanalys och verkstad:

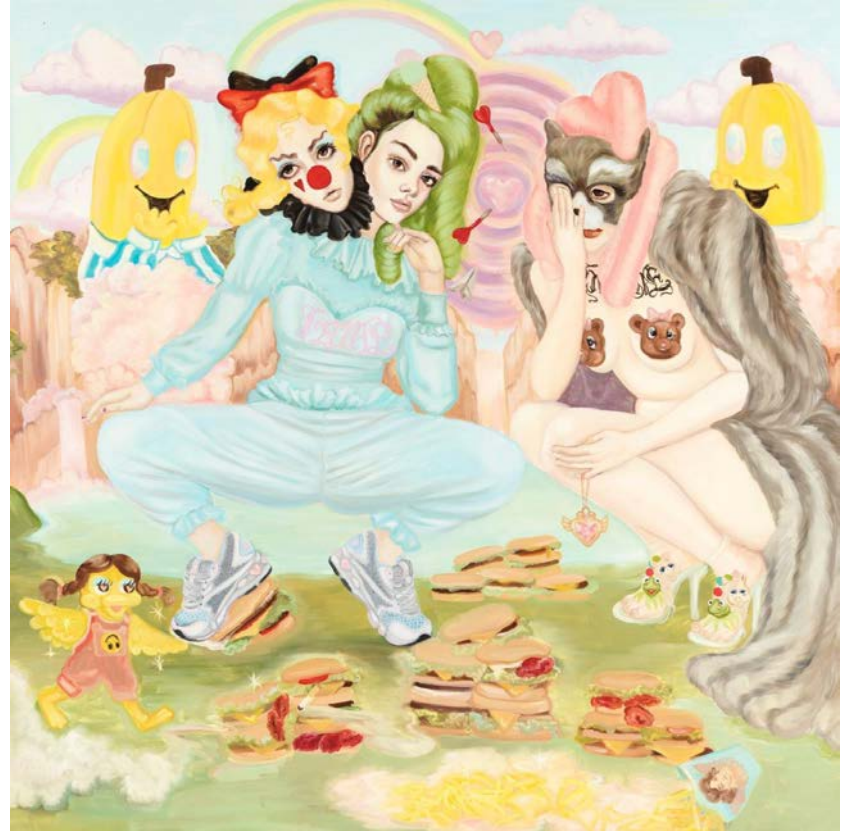
Lärarhandledningen CAMOUFLAGE II är riktad till lågstadielärare. Handledningen kan användas som underlag för bildanalys och uppgifterna i handledningen ger en idé på hur man kreativt vidarearbetar det man sett i klassrummet.

<https://proartibus.fi/wp-content/uploads/2020/10/PA-LH1-CAMOUFLAGE-II-print.pdf>

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Exempel på frågor för barn vid bildanalys:

- Vad ser du i bilden?
- Vad finns där för bekanta saker? Finns där något överraskande eller främmande?
- Vilka färger finns där? Hittar ni era egna favoritfärger?
- Välj en varelse från verket och inta samma ställning.
- Vilken stämning är det i verket? Finns där glädje, sorg, kärlek, rädsla eller hat? Vad ser du i målningen?
- Hur får bilden dig att känna dig?
- Vad kan berättelsen bakom denna bild vara? Vad händer? Finns det något som verkar lite konstigt?

Vad är visuella tankestrategier (VTS)?

VTS-metoden är enkel och bygger på gruppdeltagande och aktivt lyssnande. Konst/bilder används som verktyg för att lära sig tänkande, interaktionsförmåga, kulturell kompetens, språkkunskaper och bildläsförmåga.

Metoden är utvecklad för undervisning i bildkonst och lämpar sig utmärkt för museer, för användning av små grupper och klassrumssituationer i förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

<https://vtssuomi.fi>
<https://vtshome.org>

1. **Vad händer i bilden? / Vad ser du i bilden?**
En öppen fråga inspirerar inte bara att lista det som har setts, utan också att leta efter betydelser.
2. **Vad märker du i bilden som får dig att säga så? / Vad ser du i bilden som får dig att säga så?**
Formuleringen av denna fråga tillämpas på situationen. Frågan hjälper betraktaren att hitta en motivering för de slutsatser som dras från bilden.
3. **Vad mer kan vi hitta?** Frågan skapar en känsla av att titta tillsammans och aktiverar deltagarna att hitta fler och fler nya betydelser i bilden.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

**Ida Koitila: Kunskapens källa
(Pool & Pipelines)**

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Verkstäder i Vasa övningskola september 2021

19 grupper, ca 390 elever.

1,5–2 h / grupp.

10 min intro vid Kunskapens källa / Pool

- Ida Koitila
- konst deponerad i skola
- Vad är kunskapens källa? Vad ser det ut som? (hav–stjärnhimmel...) Vad finns i den?

10 min intro till uppgiften + jobba ca 60 min – 4 OH:n + 2 ipads

Vad är kunskap? (Vad kan du? Vad vill du lära dig?)

Vad finns i kunskapens källa? Vi ska teckna och göra en stop-motion-animation. → Placera ett objekt på OH:n och be eleverna se på projiceringen och berätta vad de ser (fantasi, kan vara vad som helst som finns i kunskapens källa)

- Sitta i grupp och fundera på vad som finns i deras Kunskapens källa? Vad kan du? Vad vill du lära dig?
- alla elever får en egen OH-film + penna och skapa sina egna bilder.
- alla tecknar först med blyert på papper, sedan färglägger de sin bild på OH-film och klipper ut bilden.
- en i gången lägger till sin bild på OH:n (foto)
- sedan får man plocka bland Idas föremål och välja något man tycker är intressant och placera det i på OH:n (foto)
- Pedagogerna fotograferar ett foto mellan att varje bild/objekt placeras på OH:n
- På detta vis lämnar alla sitt eget spår, lägger sin kunskap i källan.
- Om tid finns kan bilderna och objekten flyttas runt och animationen blir mera omfattande. Minimi ca 20 bilder per animation.

Avslutning på verkstaden: Alla berättar vad de kan eller vad de vill lära sig (alltså vad de ritat) och placerat i Kunskapens källa. Vi tittar även igenom animationerna på ipaddarna, men de får se de färdiga och stora på skärm senare. Vi samlar ihop bilderna som gjorts och ger åt lärarna (kan hängas upp mot fönstret i klassen t.ex.)

Utställning på skärmar i skolan som avslutning på verkstadsveckorna.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Var kan man se konst i Vasa?

- Vasas konstmuséer: Kuntsi, Österbottens museum, Tikanojas konsthem, Konsthallen
- Gallerier: Make Your Mark, Atelje Torni, Black box
- Offentlig konst: Konst i skolan och utomhus.
- Gallerier på nätverket: <https://proartibus.fi/samlingen/>

ANDRA RESURSER:

Stiftelsen Pro Artibus <https://proartibus.fi/>

Vasa stads museer (Kuntsi, Tikanoja, Österbottens museum, Konsthallen) <https://vaasankaupunginmuseot.fi/sv/vasa-stads-museer/>

Ateneum <https://ateneum.fi/sv/>

Kiasma <https://kiasma.fi/sv/>

Amos Rex <https://amosrex.fi/sv/>

Helsingfors Konsthall, <https://taidehalli.fi/sv/>

HAM Helsingfors konstmuseum <https://www.hamhelsinki.fi/sv/>

Wäinö Aaltonen, Åbo stads konstmuseum <https://www.wam.fi/sv>

Aboa Vetus Ars Nova <https://www.aboavetusarsnova.fi/sv>

EMMA Esbo moderna konstmuseum <https://emmamuseum.fi/sv/>

Moderna Museet, Stockholm (Lärrarhandledningar) <https://www.modernamuseet.se/stockholm/sv/besok-museet/skola/lararhandledningar/>

Google Arts & Culture <https://artsandculture.google.com/>

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Uppgiftsidéer för lärare:

BRAVO!: OBS: **Ansökan går ut 31.3**

<https://www.bravoskolor.fi/start/>

Pro Artibus:

<https://proartibus.fi/barn/for-lararen/>

Finlands Nationalgalleri (Kiasma, Ateneum):

https://kiasma.fi/wp-content/uploads/sites/2/2020/10/Nykytaidetta-naperoille_tehtavakortit.pdf &

<https://ateneum.fi/sv/skolor/>

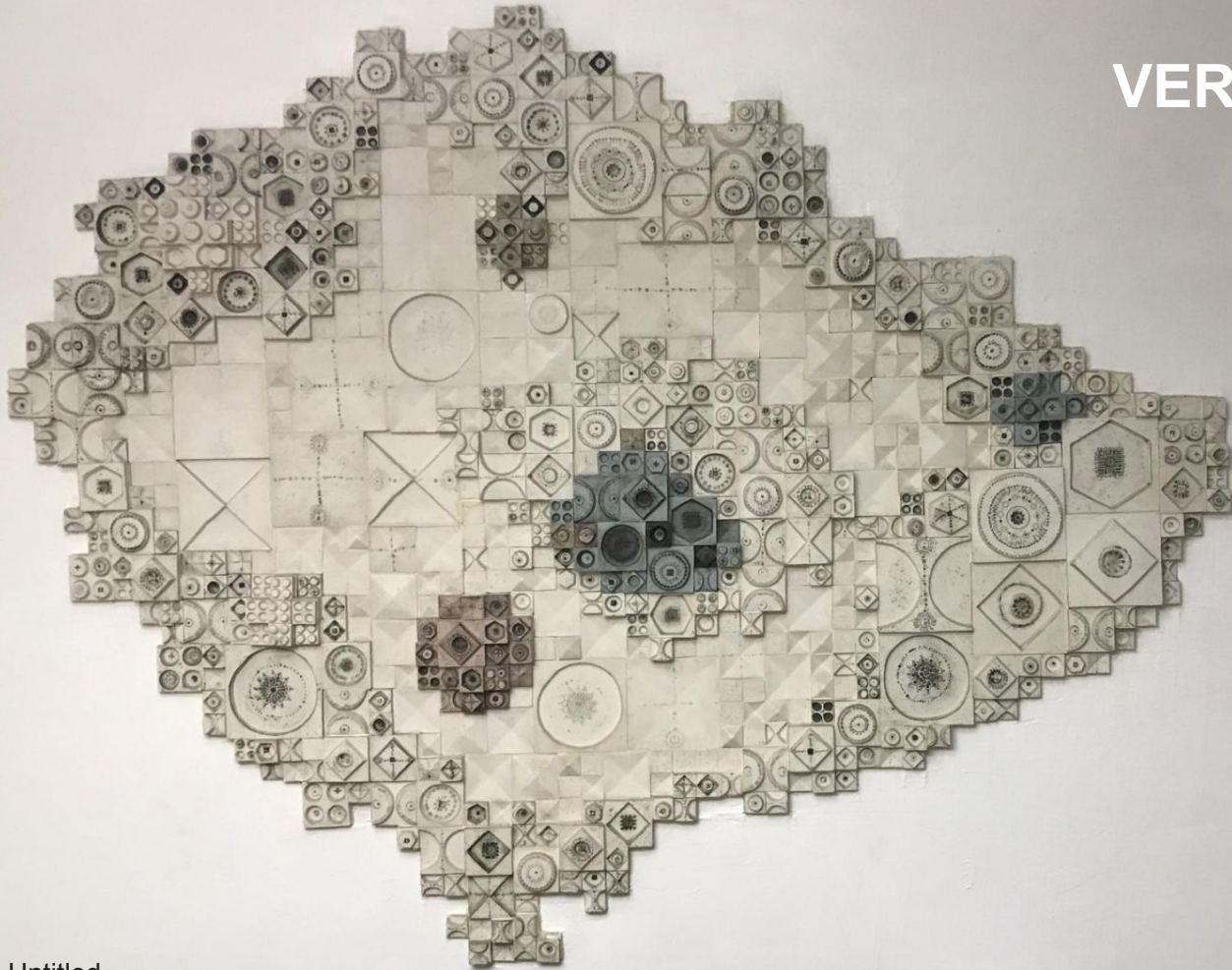
Aalto Junior:

<https://www.aalto.fi/fi/aalto-yliopisto-junior/alakoulun-opettajille>

AV-Arkki:

<https://mediataidekasvattaa.fi/sv/>

VERKSTAD

Rut Bryk, Untitled

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Sara Bjarland, *Crumple, fail, faint, fall*

Lugnande uppvärmningsövning:

1. Alla får en klump lera
2. stäng ögonen och munnen, för leran under bordet
3. känn på din lerklump
4. känns leran varm, kall, mjuk, hård?
5. lyssna hur leran låter, kanske den är alldeles tyst eller kanske du kan höra några ljud?
6. testa att klämma leran på olika sätt, hurdana spår kan du lämna i leran med dina fingrar?
7. känn efter hurudant spår du lämnat i leran.
8. öppna ögonen och lägg leran framför dig på bordet
9. snabb gemensam titt på formerna som blivit till
10. Om din lerklump skulle ha en känsla, hur skulle den känna sig?

Skulptur: Eero Yrjölä

VERKSTAD

Hurdana spår eller avtryck lämnar vi efter oss?
Vad berättar spåren / avtrycken om vår tid?

1. Fundera på hurdant spår / avtryck du vill lämna efter dig.
2. Inspireras av det du funderat på och jobba visuellt utgående från det.
3. Som verktyg för att skapa spår i leran kan du använda; dina fingrar, lerverktyg eller olika föremål.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Praktiskt tillvägagångssätt:

1. Kavla / platta ut leran i önskad form. Tjockleken på lerplattan skall vara ca 5 cm.
2. Rista in, gröp ur, gör avtryck i leran med fingrar, lerverktyg och olika föremål.
3. När lerplattan är färdig, forma en 3-5 cm hög och stadig kant runt lerplattan.
4. Blanda gipset och häll det i lerformen. Låt torka i ca 1 h. Ifall du vill ha en krok på din relief för upphängning, gör kroken av ståltråd och tryck ner den i gipset innan det torkat.
5. Ta loss gipsreliefen innan leran har hunnit torka.

Lera och gips (supraduro gips) kan skaffas från: <https://www.kerasil.fi>

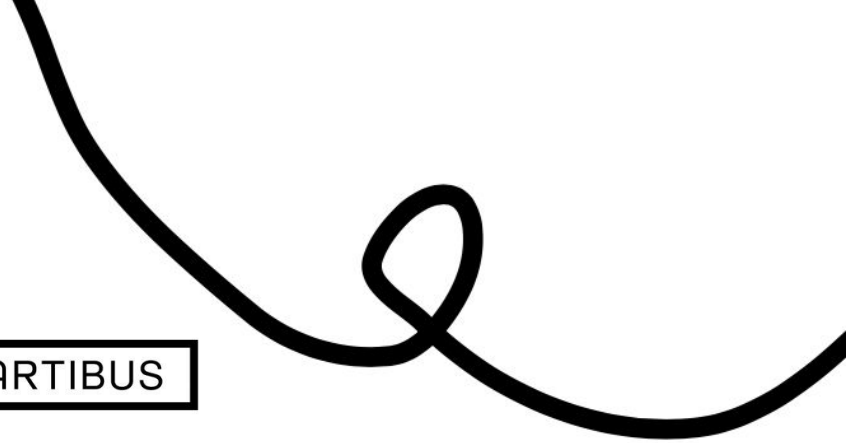
Instruktioner för gipslösning:

1 (1 kg) del gips + 0,7 (0,7 liter) del vatten

Att blanda gips:

1. Häll kallt vatten i ett ämbare. Strö allt gips i vattnet lite i taget. Undvik att damma!
2. Låt blandningen stå i fred 2-5 min. Rör inte blandningen under den tiden!
3. Rör om ordentligt. Det får inte finnas klumpar i blandningen i detta skede.
4. När gipsblandningen börjar tjockna, till en punkt där den känns som surmjölk, är blandningen redo att användas. Använd gipset genast!

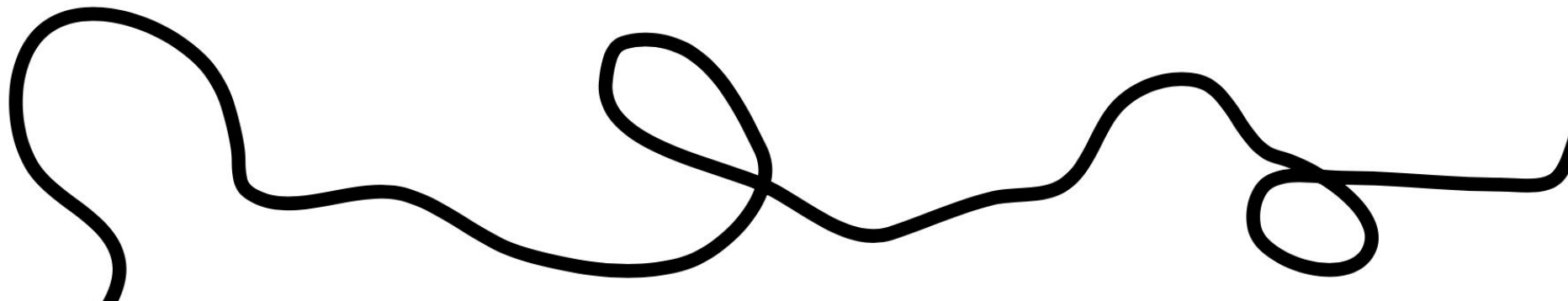
NOTERA! Blandningen hårdnar snabbt (på 15-25 minuter), så du kan inte göra blandningen i förväg och låta den stå.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

SOCIALT LÄRANDE OCH TEMAN /
FENOMEN SOM UTGÅNGSPUNKT FÖR VISUELLT BERÄTTANDE

Uppgiftsidéer

Pro Artibus Sommarläger - Tema som utgångspunkt

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

“Pro Artibus konstläger har en undersökande syn på konst. Samtidskonsten med dess varierande uttryckssätt är vår utgångspunkt. Vi jobbar med barnet i fokus och ger utrymme för barnens egen kreativitet. Vi använder ett urval av både konstmaterial och övriga, i huvudsak ekologiska och/eller återvunna, material samt arbetar immateriellt med idén eller tanken som ledstjärnor. Som verkstadsguider fungerar konstpedagoger och konstnärer.”

<https://proartibus.fi/barn/sommarlager/>

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

UPPLEVELSESTATIONER

Socialt lärande som utgångspunkt

Föreslag på material som behövs:

Liggunderlag

Sittunderlag

Filtar

Doftande saker

Rena mjuka penslar

Tyger

Papper

Olikaslags föremål man kan göra ljud med

Tillåtet också att t.ex. läsa en dikt eller ur en bok.

För att skapa upplevelsestationer så finns det mesta redan i klassrummet.

1. Fundera med gruppen vad en mjuk upplevelse är? **Vad är ett mjukt ljud, en mjuk doft, en mjuk beröring?** Använd ASMR som utgångspunkt och fundera på hur ni kunde göra ett slags “spa” för varandra.
2. Läraren demonstrerar hur man gör en mjuk upplevelse för varandra: Alla lägger sig i ring och blundar. Läraren går runt ringen och gör mjuka ljud (t.ex. prasslar sakt på en plastpåse i örat), en mjuk beröring (sveper ett tunt tyg över barnet), en mjuk doft (t.ex. ett mosat björklöv). Diskutera med barnen hur det kändes.
3. Barnen delas in i grupper på 4. Gruppen planerar upplevelsestationer för varandra! OBS! Alla planerar stationerna MEN det är frivilligt att pröva på en upplevelsestation.
4. Då stationerna är igång, påpeka att det är viktigt att alla är tysta för att barnen skall kunna fokusera på sinnesupplevelserna och få en lugnande upplevelse. Den som genomför stationen för en annan elev frågar ändå alltid först: Får jag röra ditt ansikte? Får jag röra din arm osv..

UPPTÄCKARPROMENADER

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Enligt den amerikanske bildkonstlärarens Betty Edwards stannar utvecklingen av barnets tecknande oftast i skolåldern, eftersom redan bekanta saker och ting, som människor, föremål och natur, har blivit till symboler i barnets sinne/fantasi. Pga. det stannar ritandet ofta i fasen var dessa symboler repeteras. Att se på saker med nya ögon försvåras. (Edwards 2004, 68-70, 88, 117, 140, 194, 231)

Lektion 1

Introduktion: Kort diskussion om dagens teman: betydelsen av "upptäcka". Vad är derivé?

Derive': psykogeografi - en oplanerad rutt genom ett landskap, vanligtvis urbant, var deltagarna glömmer sina vardagliga rutiner och låter sig drivas fram av landskapet och situationerna de möter på vägen. Att finna mening i det vardagliga, det som man inte kanske genast lägger märke till.

Deriveövningar:

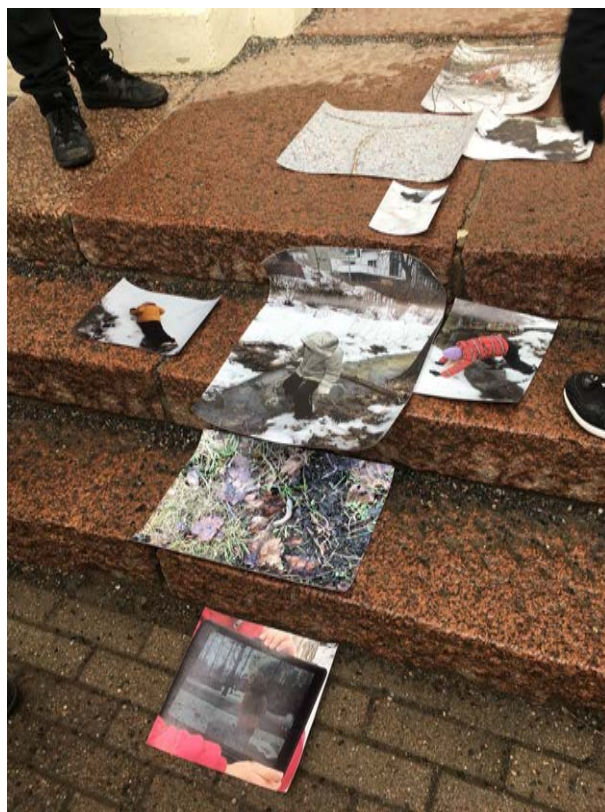
- a. Fota olika färger -> fota 3 röda saker du hittar
- a. Hitta din reflektion i omgivningen och ta en bild på den
- b. Fota 3 olika mönster som du ser/hittar
- c. Hitta ett meddelande i omgivningen (kan vara t.ex. en text, ett ord, ett avtryck eller ritning). Ta bild på det
- d. Hitta något söndrigt i omgivningen. Ta bild på det
- e. Gör något oförväntat/bete dig på ett sätt som du annars inte brukar göra i den här omgivningen. Skriv ner dina tankar om upplevelsen.
- f. Fotografera någonting du anser vara vackert/någonting fult.
- g. Fotografera en rörelse
- h. Gör ett par: hitta två föremål i omgivningen som passar ihop med varandra. Ta en bild på paret, osv...

Lektion 2 - Bildanalys och berättelser

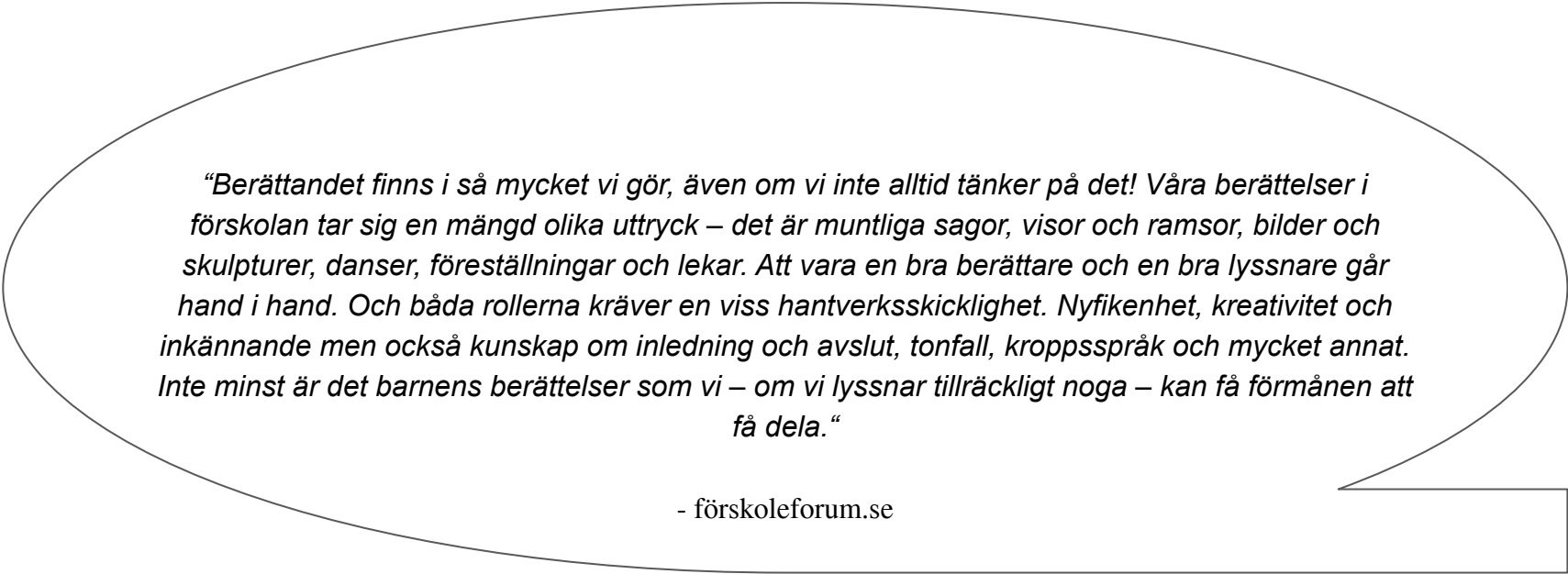
Uppvärmningsövning:

Dela eleverna i grupper på 3-5 elever + dela ut bilder till varje grupp.

1. [VTS](#) - Vad händer på bilden? Hur kommer det fram? Hittar ni något annat från bilden?
 2. Diskutera bildstorlekar. **Liten bild** → överraskning då du hittar den, tvingas titta noga och nära jmf. **Stor bild** → syns genast, påhoppande. Tänk er t ex en närbild där någon står och skriker med munnen öppen. Tänk er den så stor som möjligt, och så liten som möjligt.
 3. Kombinera ihop olika bilder; vad berättar två bilder tillsammans?
 4. Fundera på färg och form av omgivningen och koppla ihop dem med bilderna. Hur skiljer sig bilden från verkliga objektet?
- a. Hitta en färg eller en form i omgivningen som finns på en av era bilder. Kom överens i gruppen vilken bild ni använder. Gå till den platsen.
 - b. Utgående från bilderna skall eleverna bygga ihop en berättelse: Vad händer? Hur kommer det fram med hjälp av bilderna? Vad har den valda platsen för roll i berättelsen?
 - c. Fundera på vilka olika sätt man kan lägga fram bilderna på er plats (högt uppe, lågt nere, kan man böja bilden, hur ändrar sig motivet? Du kan ändra på formen. Då du bygger utställning / placerar din bild, tänk på färger → vill du att bilden flyter in i sin omgivning eller att den syns bra (pga. kontrastfärger eller material)
 - d. Varje grupp presenterar sin berättelse till resten av gruppen.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

“Berättandet finns i så mycket vi gör, även om vi inte alltid tänker på det! Våra berättelser i förskolan tar sig en mängd olika uttryck – det är muntliga sagor, visor och ramsor, bilder och skulpturer, danser, föreställningar och lekar. Att vara en bra berättare och en bra lyssnare går hand i hand. Och båda rollerna kräver en viss hantverksskicklighet. Nyfikenhet, kreativitet och inkännande men också kunskap om inledning och avslut, tonfall, kroppsspråk och mycket annat. Inte minst är det barnens berättelser som vi – om vi lyssnar tillräckligt noga – kan få förmånen att få dela.”

- förskoleforum.se

ÖVNING: skapa en varelse

Välj ett föremål som talar till dig och placera det framför dig. Iaktta och förhåll dig till det som en behaglig varelse eller kropp.

- Teckna av varelsen.
- Ge varelsen ett namn.
- Skriv upp hur denna varelse andas – detta kan vara i formen av räknade andetag eller ett diagram som visar andningens rytm.
- Skriv upp hur denna varelse kan användas.
- Om varelsen skulle prata, vad skulle den säga?
- Skriv upp varelsens sårbara sidor. Hur kan dessa sårbara sidor få stöd?
- Beskriv dess känslor.
- Var befinner sig denna varelse? Skapa en ljudmiljö som en beskrivning – ljudet av ett tåg i rörelse, fåglar som kvittrar, trafik, någon som går på torra löv, ett vislande ljud, ett musikinstrument...
- Vad lär sig varelsen i denna ljudmiljö?
- Hur rör sig varelsen i denna ljudmiljö? Rita spåren efter dess rörelse.
- Kroppen-varelsen-formen är ivrig nu – vad gör den? Ändrar dess form? Teckna.
- Kroppen-varelsen-formen är förvirrad – vad gör den då? Ändrar dess form? Teckna.

>> Introducera varelsen för de andra i gruppen

UPPGIFTSIDÈER!

Lektion 1: Mjuka skulpturer

1. Alla gräver i tyglådan och hittar ett tyg/plagg som är intressant (Här kan läraren också be barnen att ta med ett eller två plagg hemifrån som kan användas för uppgiften).
2. Barnen formar en varelse av tyget (här kan gummiband och snören också användas för att få till former. Alternativt kan kläderna fyllas med andra kläder och formas till mjuka skulpturer). Nu har vi gjort mjuka skulpturer! Här kan ni diskutera vad en skulptur är.
3. Som näst går vi alla runt och ser på varandras varelser. Alla skall försöka se om varelsen ändrar utseende då man ser på den från mask-, grod-, hund- och fjäril-perspektiv. Om det är en liten grupp kan alla tillsammans fundera på frågorna här nedan.
4. Fundera tillsammans eller ensam: Vem är varelsen? Hur känner hen sig? Är varelsen glad, ledsen, nyfiken, ivrig, trött? Vad heter varelsen? Vad tycker varelsen om? Var bor varelsen, i hurudant landskap? Är det vinter, sommar? bor varelsen i Finland eller kanske i djungeln långt borta? Osv.

Extra uppgift: Nu skall ni leta pareidoli i klassrummet! Hittar ni varelser i klassrummet? Titta noga igenom alla hörn och kanter. Hur många varelser hittar du? Lyckas du hitta t.o.m 4 stycken?! Här kan ögon i form av klistermärken användas för att barnet kan märka ut sina fynd.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Situationer där Pareidoli-fenomenet är användbart:

- För att överkomma skräcken då du endast har ett tomt papper framför dig
- Som ett hjälpmedel i kreativitet
- För att väcka fantasin
- För att undersöka former och hur de uppfattas av människoögat

Stanna upp och tänk nästa gång du ser en vag smutsfläck någonstans!

Lektion 2: Konstruera / Foga ihop

Nu har vi gjort varelser av kläder. Kläder är gjort av tygbitar som är sydda ihop med varandra. Var fanns sömmarna i klädesplagget?

Då man fäster ett föremål till ett annat så bildas något som kan kallas för en fog. Synonymer till det är sammanslutning, skarv, söm osv. Finns fogar någon annanstans än i klädesplagg? Finns det i hus? Kan ni ge exempel? Ser ni fogar då ni tittar runt er? Gå en runda i klassrummet med fokus på fogar. Var hittar ni fogar?

Extra övning: Rita av fogarna med vattenlöslig tusch på plexiskivor. Lägg plexiskivan framför fogen och rita igenom.

Finns det fogar i våra kroppar? Var? Vad skulle hända om vi inte skulle ha ett skelett? Vad skulle hända om vi inte skulle ha fogar i vårt skelett?

ÖVNING 1: Fogen

Hur kan du foga ihop dig med din kompis?

Hur kan du foga ihop dig med en kompis utan att använda händer

Ge föremål de kan foga ihop sig med (krokar, käppar, gummiband, klädnypor,

Två par fogar ihop sig, 4 barn + 4 barn fogar ihop sig, osv.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Bygg en konstruktion!

Använd större material för konstruktionen, gör med pinnar + modellera eller använd lera + kvistar.

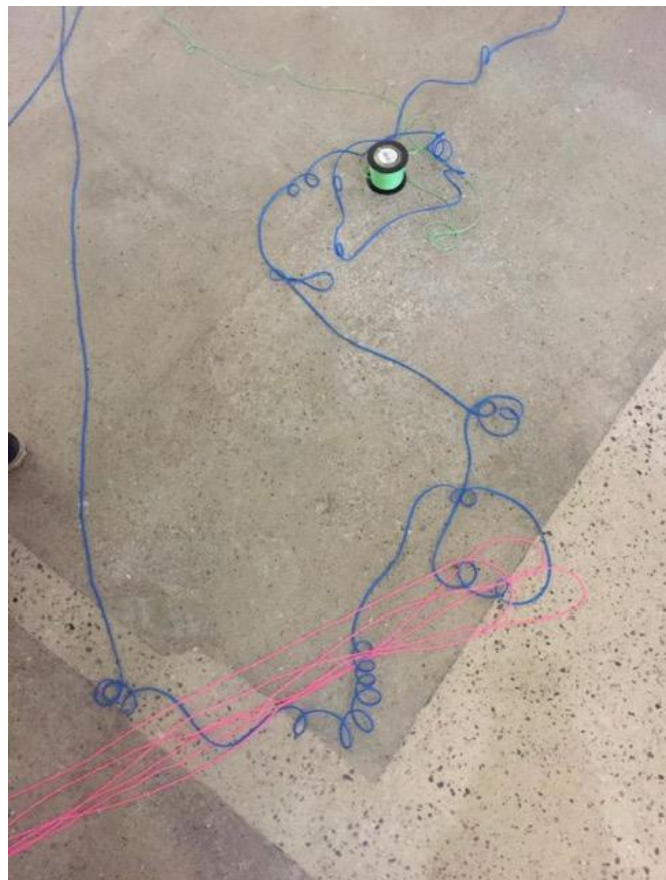
Nu ska du fundera på var varelsen bor. Hur ser varelsens hus ut? Hur är huset konstruerat / fogat ihop?

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

ÖVNING: Teckna med rep

1. Då vi ritar använder vi oss av linjer. Vi kan tänka oss att linjerna formar teckningens skelett! Nu skall vi pröva göra linjer med rep istället för en penna!
2. Alla barnen får ett rep. Idén med uppgiften är att ett barn ritar på marken med sitt rep. Följande barn fortsätter på den tidigare rep-ritningen med sitt egen rep. Till slut har alla barnens rep fogats ihop till en stor teckning!
3. Till slut: titta tillsammans på den stora teckningen och diskutera. Vad ser det ut som?

Lektion 3: Kroppen / Vem är varelsen?

Nu ska du tänka på varelsen som du gjorde tidigare. Vilken form har den? Står den upp som en människa eller går den på fyra ben som en hund? Har den öron som en människa, öron som en häst eller inga synliga öron alls som en fågel? Har den en svans? Är varelsen lång som en utter eller kort som en uggla? Har den vingar? Du kan blunda för att göra det lättare för dig att fantisera.

Nu när vi har tänkt på varelsen form så skall vi börja med att skissa ut varelsens skelett m.h.a. Kvistar (lite på samma sätt som vi tecknade med rep). Vi börjar med att gå ut på gården för att hitta kvistarna!

Nu när vi har våra kvistar får alla ett stort A3 eller A2 papper. Vi bryter av kvistarna så att vi har passligt långa bitar att bygga skelettet med. Vi börjar med ryggraden. Alla funderar vilken form varelsens rygg har; är den böjd eller rak? Lång eller kort? Går den lodrätt eller vågrätt (förklara vad orden betyder) Vi plaserar kvistarna på pappret i den form vi önskar. Sedan fortsätter vi med benen... med huvudet osv..

Nu när skelettet är färdigt så kan vi rita in musklerna! Använd oljepasteller direkt eller skissa först med blyerts. Förklara vad oljepasteller är (om vi tänker på att rita och att måla så ligger användningen av oljepastellerna nånstans där imellan). Rita kroppen runt skelettet. När kroppen är ritad kan skelettet tas bort. Vi ser ju inte skelettet som finns inne i oss. Nu är det fritt fram att börja färglägga och rita in detaljer i varelsen.

Lektion 4: Se världen med nya ögon!

Måla bakgrunden på din teckning av varelsen med vattenfärg. Vad händer då man sätter vattenfärg på oljepasteller? Varför händer det så? Nu ska vi pröva!

Som nästa uppgift skall vi fantisera att vi själva är varelsen! Hur ser världen ut genom varelsens ögon? Vad ser varelsen? Ser den världen från mask-, grod-, hund-, fjäril- eller fågelperspektiv? Vi fantiserar och provar oss fram! Nu ska vi måla det vi ser! Vi använder oss av samma teknik vi just lärde oss, dvs. vattenfärg och oljepasteller, men nu testar vi göra allt tvärtom! Vi börjar med vattenfärgerna och lägger sedan till detaljer med oljepastellerna.

Drömstället, 1981, Wiking Forsström

Lektion 5: Varelsens små och stora vänner

Börja med att introducera en ny teknik genom demonstration: Berätta att man kan måla med allaslags olika penslar, som t.ex. Tvättsvampar, paffbitar, gafflar osv. Idag skall vi använda pinnarna som vi tidigare plockade ute som penslar! Som färg använder vi flytande tuscher som sprider ut sig magiskt!

Praktiskt tillvägagångssätt med färgerna: Sprid ut stationer med specifika färger: En röd, en blå, en gul station osv. Lägg ca 4 pinnar per färgburk + en vattenburk med vanliga penslar i. Berätta att man bara får använda de pinnarna som färdigt finns i färgburken. Inga andra pinnar eller penslar skall läggas i färgburken. Färgerna blandar lätt ihop sig och då blir allt brunt. Penseln får endast användas i vattenburken så den hålls ren. Ingen färg skall läggas i vattnet.

Då barnen målar flyttar de sig från station till station mha. ett målningsunderlag. Barnet börjar med att göra en liten form med vattnet på sitt papper. Sedan doppar man pinnen först i flytande tuschen och sedan på vattenformen man målat på pappret. Se vad som händer!

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

Under tiden målningarna torkar funderar vi på hurudana andra varelser finns i naturen. Det finns människor, djur, fantasidjur och också pytte små insekter och mikrober som är livsviktiga för oss alla osv.

Nu skall vi hitta varelsens vänner i målningen! Vi kan fundera lite tillbaka på pareidoli uppgiften. Nu skall vi lite på samma sätt hitta varelser på vårt papper! Mha. tusch ritar man in former i målningen:

En annan alternativ teknik (om det inte är möjligt att använda flytande tuscher):

<https://www.aalto.fi/sites/g/files/flghsv161/files/2020-10/Bubbelkonst.pdf>

Dela med dig av en konstuppgift!